

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyně: **M. B.**, zast. advokátkou JUDr. Irenou Strakovou, se sídlem Žitná 45, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 6. 2008, č. x, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2009, č. j. 41 Cad 109/2008 - 48,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností brojila žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2009, č. j. 41 Cad 109/2008 - 48 (dále jen „napadený rozsudek“), jímž byla zamítnuta stěžovatelčina žaloba proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 6. 2008, č. j. x. (dále jen „napadené rozhodnutí“). Krajský soud napadeným rozsudkem rozhodl již podruhé, neboť jeho první rozsudek ve věci ze dne 19. 11. 2007, č. j. 41 Cad 109/2008 – 18 (dále jen „prvotní rozsudek“), jímž byla žaloba zamítnuta, byl ke kasační stížnosti stěžovatelky zrušen Nejvyšším správním soudem rozsudkem ze dne 30. 6. 2009, č. j. 4 Ads 24/2009 – 37 pro nepřezkoumatelnost.

Napadeným rozhodnutím žalovaná zamítla žádost stěžovatelky o přiznání tzv. vyrovnávacího příspěvku z českého důchodového pojištění k jejímu invalidnímu důchodu vyplácenému Sociální poisťovňou Bratislava (SR), který jí byl přiznán k datu 28. 4. 1991 (tj. před rozpadem ČSFR). V odůvodnění uvedla, že český právní řád vyrovnávací příspěvek jako dávku důchodového pojištění neupravuje. Poukázala na čl. 33 Smlouvy

mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení vyhl. pod č. 228/1993 Sb. m. s. (dále jen „Smlouva“), podle něhož se důchody přiznané nositelem zabezpečení ČR nebo SR ode dne, který spadá do období před rozdělením ČSFR, nadále považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel zabezpečení byl nebo by byl příslušným k výplatě těchto důchodů ke dni rozdělení ČSFR. Dále žalovaná uvedla, že rozhodnutím slovenského nositele pojištění byl stěžovatelce přiznán od 28. 4. 1991 plný invalidní důchod, který je stěžovatelce dosud nepřetržitě vyplácen. Na stěžovatelčinu důchodovou záležitost se nevztahují opatření k odstraňování tvrdosti, jejichž prováděním ministr práce a sociálních věcí žalovanou pověřil, neboť plný invalidní důchod byl stěžovatelce přiznán ještě za trvání společného státu.

V **žalobě** proti rozhodnutí žalované stěžovatelka uvedla, že s tímto rozhodnutím nesouhlasí. Uvedla, že jí byl plný invalidní důchod přiznán v roce 1991. V té době stěžovatelka měla trvalé bydliště na Slovensku. V roce 1997 se přehlásila do Přímětic (ČR). Poukázala na slib ministra Nečase z konce roku 2007, podle něhož měly být respektovány nálezy Ústavního soudu týkající se aplikace a interpretace Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení. Požádal tak žalovanou o přiznání vyrovnávacího příspěvku. Tuto žádost žalovaná napadeným rozhodnutím zamítla. Toto rozhodnutí stěžovatelka považovala za nezákonné, neboť podle jejího názoru se Ministerstvo práce a sociálních věcí nemůže smířit s nálezy Ústavního soudu, které nerozlišují, zda důchod vyplácený českému občanovi trvale bydlícímu v ČR se považuje podle článku 33 Smlouvy za slovenský nebo zda je důchodem fakticky slovenským, byl-li přiznán po rozdělení ČSFR nejen za doby zaměstnání v Československu, ale i za doby pojištění na Slovensku. Stěžovatelka rovněž poukázala na Dohodu o převzetí výplaty nositelem zabezpečení státu trvalého pobytu ve výši podle předpisů státu trvalého pobytu z února 1994. Podle této dohody byla převzata cestou odstranění tvrdosti podle článku 26 Smlouvy výplata cca jednoho tisíce důchodů. Žádost stěžovatelky však byla zamítnuta. Poukázala opětovně na judikaturu Ústavního soudu, podle jehož nálezů sp. zn. IV. 301/05 a I. 365/05 bylo konstatováno porušování zásad právního státu - principu právní jistoty, práva na hmotné zabezpečení státem, principu rovnosti občanů v právech, zákazu diskriminace, zákazu retroaktivity a principu závaznosti rozhodnutí Ústavního soudu.

Krajský soud žalobu i podruhé zamítl **napadeným rozsudkem**. V jeho odůvodnění zrekapituloval jak průběh předcházejícího řízení, tak i obsah správního spisu žalované. Velmi obsáhle citoval zrušující rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2009, č. j. 4 Ads 24/2009 – 37. Dále krajský soud citoval i další rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 4. 2009, č. j. 3 Ads 85/2008 – 38, který se týkal obdobné záležitosti (žalobkyně měla přiznaný starobní důchod ode dne 1. 10. 1988, rovněž tak české občanství a trvalý pobyt na území ČR). Z tohoto rozsudku Nejvyššího správního soudu krajský soud citoval pasáže týkající se historické právní úpravy důchodového zabezpečení do 31. 12. 1992 a dále výkladu čl. 33 Smlouvy a ústavněprávního rozměru problematiky. Ve vlastním odůvodnění vztahujícím se přímo k posuzované věci krajský soud uvedl, že dospěl znovu k závěru, že žaloba není důvodná. Znovu připomněl, že citované nálezy Ústavního soudu řešily zcela jiné případy, v nichž pojištěncům vznikl nárok na důchod po 31. 12. 1992 a předmětem sporu byl zápočet doby zaměstnání (pojištění) získané do tohoto data pro jejich důchodové nároky vzniklé po tomto datu v jednotlivých nástupnických státech. Případ stěžovatelky je však zcela jiný a nespadá do této kategorie, neboť stěžovatelce byl přiznán

rozhodnutím slovenského nositele pojištění (Slovenské správy sociálního zabezpečení) invalidní důchod podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Výplatu této dávky provádí stále slovenský nositel pojištění. Protože žalobkyni nebyl přiznán invalidní důchod až po rozpadu federace, krajský soud dovodil, že otázka českého občanství stěžovatelky zde nehraje žádnou roli, neboť v daném případě nejde o žádné rozdílné hodnocení dob zabezpečení (pojištění) na základě státního občanství, jelikož se nejedná o jiné hodnocení dob zabezpečení získaných v SR a v ČR. Veškerá doba pojištění byla stěžovatelkou získána na území SR. V tomto případě tedy má soud za to, že na stěžovatelku zcela jednoznačně dopadá čl. 33 Smlouvy a jiný výklad použít nelze. Pokud stěžovatelka požadovala vyplacení vyrovnávacího příspěvku ke svému invalidnímu důchodu pobíranému ze slovenské strany a chtěla, aby částka, kterou pobírá od slovenského nositele pojištění, jí byla vyplácena přesně ve stejné výši v českých korunách, tak to nebylo podle krajského soudu možné, neboť takto nemohlo být postupováno ani v případech, na které dopadaly nálezy Ústavního soudu, a navíc žalobkyně ani neuvedla, od kterého data by jí měl být vyrovnávací příspěvek poskytován. Krajský soud závěrem zdůraznil, že na posuzovaný případ se žádné dorovnání nemůže vztahovat s ohledem na datum přiznání invalidního důchodu. Pokud pak stěžovatelka uvedla, že vyrovnávací příspěvek jí měl být přiznán v rámci odstranění tvrdosti předvídané Smlouvou v čl. 26, krajský soud konstatoval, že dle § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. to není soud, ale pouze ministr práce a sociálních věcí, který může odstraňovat tvrdosti, které by se vyskytly při provádění sociálního zabezpečení, a může pověřovat okresní správy sociálního zabezpečení, aby odstraňovaly tvrdosti v jednotlivých případech. Z uvedených důvodů krajský soud žalobu zamítl.

V **kasační stížnosti** proti napadenému rozsudku stěžovatelka uvedla, že nesouhlasí s právním posouzení věci a v tom spatřuje nezákonnost napadeného rozsudku [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Stěžovatelka vyjádřila svůj názor na význam a účel Smlouvy, který spatřuje ve dvou rovinách: jednak v rozdělení nákladů na dávky odvozené ze společných dob zaměstnání, a dále zajištění vzniku nároku na dávky, pokud by délka samotných dob pojištění v jednom státě nestačila ke vzniku nároku a bez Smlouvy by nemohlo být přihlédnuto k dobám získaným ve druhém smluvním státě. Podle názoru stěžovatelky je i bez čl. 33 Smlouvy jasné, že by se bez jeho existence několik let nic nestalo, protože výplata jednou přiznaného důchodu by náležela jen po dobu trvalého pobytu důchodce v tom kterém státě. Pokud by se důchodce s federálním důchodem přiznaným do 31. 12. 1992 a vypláceným slovenským nositelem pojištění přestěhoval do ČR a Smlouva by neexistovala, slovenský nositel pojištění by výplatu důchodu zastavil a ode dne trvalého pobytu v ČR by dotyčnému vznikl nárok na výplatu důchodu podle českých předpisů. Názor krajského soudu podle názoru stěžovatelky znamená, že důchodce má jistotu, že mu bude díky čl. 33 důchod nadále vyplácen, i když se přestěhuje. S tímto stěžovatelka souhlasí, avšak podle jejího názoru použití čl. 33 Smlouvy způsobuje stěžovatelce újmu, neboť výše důchodu přestane odpovídat splněným podmínkám. Podle stěžovatelky z toho, že její důchod je slovenský, neplyne, že jeho výše nesmí být porovnána s fiktivním nárokem podle předpisů státu trvalého pobytu. Podle názoru stěžovatelky nebyly tyto případy judikovány proto, že prakticky všechny byly řešeny cestou odstranění tvrdosti podle čl. 26 Smlouvy a Dohody mezi nositeli pojištění obou států z února 1994. Stěžovatelka však pro zdravotní indispozici nemohla svou důchodovou záležitost řešit včas, a proto výplata jejího důchodu nebyla převzata žalovanou. Stěžovatelka rovněž vyjádřila

přesvědčení, že důchodců, kteří se nalézají v obdobné situaci jako stěžovatelka, je pouze několik desítek, či spíše méně než deset případů. K zastavení aplikace výše zmíněné Dohody došlo údajně proto, že slovenská strana ji odmítla po vstupu do EU provádět a důvody pro tzv. převzatou či zprostředkovanou výplatu byly proto podstatně zúženy. Stěžovatelka však tvrdí, že v českém zákoně existuje ustanovení o odstraňování tvrdosti (§ 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb.), a nevidí důvod, proč nemohlo být použito. Poukázala dále na to, že i pro řízení o odstranění tvrdosti platí zásada právní jistoty, resp. předvídatelnosti rozhodování. Stěžovatelka předestřela svou představu o nároku na vyrovnávací příspěvek s tím, že nárok na vyrovnání důchodu by jí vznikl ke dni ohlášeného trvalého pobytu v ČR, ačkoliv bydlela v okrese Znojmo již před rokem 1993. Výše důchodu ke dni 31. 12. 1992 by se upravila podle českých předpisů o valorizaci. Od výsledné částky by se odečetla částka vyplácená ze SR. Rozdíl mezi těmito částkami by pak byl vyrovnávacím příspěvkem, který nepředstavuje žádnou zvláštní novou dávku, nýbrž důsledek aplikace mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení, jejichž cílem je nepoškodit smluvní úpravou občany, pokud by byla samotná vnitrostátní úprava bez existence smlouvy výhodnější. Takže podle stěžovatelky jde o část důchodu vypočítaného podle vnitrostátních předpisů (např. existence rozdílu v česko-rakouské smlouvě o sociálním pojištění z roku 2001 nebo čl. 50 Nařízení Rady ES č. 1408/1971). Pokud se jedná o otázku občanství, stěžovatelky souhlasí s názorem krajského soudu, že nemá na posuzovaný případ žádný vliv. Nárok na důchod se nepromlčuje bez ohledu na občanství a důležitá je jen skutečnost trvalého pobytu. Skutečnost, že Ústavní soud ve skupině judikovaných případů konstatoval podmínku českého státního občanství, znamená pouze to, že Ústavní soud posuzuje soulad aplikace a interpretace Smlouvy z hlediska dodržení ústavních principů vztahujících se na občany, a tím se podle Listiny rozumí státní příslušník ČR. Pokud by však cizí státní příslušník trvale žijící v ČR splnil všechny podmínky dané vnitrostátním českým zákonem pro vznik nároku na důchod, muselo by být postupováno obdobně už s ohledem na mezinárodní dokumenty a rozsudky ESD o rovnosti zacházení s cizinci jako s tuzemci. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhla zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci k dalšímu řízení krajskému soudu.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti žalovaná uvedla, že považuje za nesporné, že v posuzované věci měl být aplikován čl. 33 Smlouvy. K výkladu tohoto ustanovení uvedla, že rozdělení nákladů na důchody, které byly přiznány před rozdělením ČSFR, která je součástí Smlouvy mezi ČR a SR o společném postupu při dělení majetku ČSFR mezi ČR a SR a o jeho přechodu na ČR a SR vyhl. pod č. 63/2000 Sb. m. s., je nezbytné považovat za vypořádání implicitních finančních závazků federace. Jestliže SR převzala závazky v případě trvalého pobytu účastníka systému na území SR v okamžiku sukcese a obdobně postupovala i ČR, pak se jednalo o rozumný přístup, jenž byl navíc dosažen jako kompromis jednání dvou nástupnických států. Dále vyložila princip průběžně financovaného systému důchodového pojištění a uvedla, že v tomto systému pojištěnci nemohou předvídat, jaká bude výše důchodu za několik let a ani valorizaci důchodů nelze stanovit podle toho, kde příjemce důchodu žije, ale podle toho, jak jednotlivé státy, které rozhodovaly o nárocích na důchod, upravily své valorizační mechanismy. I když nelze zastírat, že Smlouva jako taková má v soustavě mezinárodních smluv v oblasti sociálního zabezpečení specifické postavení, které je ovlivněno okolnostmi jejího vzniku, čl. 33 Smlouvy zachovává právní jistotu československým důchodcům, neboť změna jejich bydliště po rozdělení ČSFR nemohla zasáhnout do jejich nároků na československý

důchod. Žalovaná dále odmítla námitku stěžovatelky, že aplikací čl. 33 Smlouvy a jejím přestěhováním přestala výše důchodu odpovídat splněným podmínkám. K namítanému snížení zákonné výše důchodu došlo v důsledku rozdílné měny a z toho vyplývajícího rozdílu vzniklého kursovým přepočtem, a dále odlišnými předpisy o zvyšování důchodů, které nabyly účinnosti po 31. 12. 1992 v obou nástupnických státech. Po dorovnání rozdílů ve výši vyplácených důchodů, které vznikly z těchto příčin, není zákonné opory. Jestliže v současné době neexistuje žádný právní předpis, který by upravoval nárok na „vyrovnávací příspěvek“, pak ho nelze stěžovatelce přiznat. Nárok na vyrovnávací příspěvek nelze dovodit ani z dosavadní judikatury Ústavního soudu, která dosud neřešila problematiku důchodů vyplácených dle čl. 33 Smlouvy slovenským nositelem pojištění. V této souvislosti žalovaná odkázala na nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 376/2000 a sp. zn. Pl. ÚS 15/02, podle nichž není možné rozšiřovat zákonné podmínky důchodových nároků, a to ani skrze aplikaci principu rovnosti. Z těchto důvodů žalovaná odmítla aplikovat extenzívním způsobem názory Ústavního soudu dovozené u jiného okruhu pojištěnců. K argumentaci stěžovatelky česko-rakouskou smlouvou žalovaná uvedla, že tento argument není případný, protože vyplácení rozdílu je v tomto smluvním dokumentu jednak výslovně zakotveno (srov. čl. 32 Smlouvy mezi ČR a Rakouskem o sociálním zabezpečení), a jednak případy, v nichž se tento rozdíl vyplácí, jsou skutkově odlišné od případu stěžovatelky, která požaduje vyrovnávací příspěvek představující dorovnání kursových rozdílů a valorizačních zvýšení dle českých právních předpisů o zvyšování důchodů. Čl. 50 nařízení č. 1408/71 naproti tomu upravuje vyplácení rozdílu za předpokladu pobírání důchodů z různých členských států, což není případ stěžovatelky. Ani tento „rozdíl“ však nepředstavuje dorovnání do teoretické výše důchodu, která by náležela, pokud by všechny doby pojištění byly hodnoceny výlučně podle českých právních předpisů a nelze jej tedy ztotožnit s „vyrovnávacím příspěvkem.“ Ohledně možnosti odstranění tvrdosti dle ustanovení § 4 odst. 3 zákona č. 582/1991 Sb. žalovaná uvedla, že se jedná o možnost aplikace čl. 26 Smlouvy, který předpokládal dohodu smluvních stran . Tato dohoda byla uzavřena v roce 1994 mezi nositeli pojištění ČR a SR. O žádosti stěžovatelky o odstranění tvrdosti Smlouvy však bylo rozhodnuto v minulosti zamítavě a důvody tohoto postupu byly stěžovatelce dostatečně vysvětleny. Z uvedených důvodů se žalovaná domnívá, že o stěžovatelčině žádosti rozhodla správně a kasační stížnost je proto nedůvodná.

K tomuto vyjádření žalované stěžovatelka zaslala repliku, v níž uvedla, že není možné souhlasit s tím, že pokud došlo ke snížení vypláceného nároku v důsledku rozdílného ekonomického vývoje v obou nástupnických státech, není možné tento pokles kompenzovat. Ke snížení důchodu v posuzované věci došlo pouze a jen přestěhováním stěžovatelky, nikoliv z důvodu kurzového přepočtu. Jestliže žalovaná poukazuje na to, že vyrovnávací přídavek nelze dovodit z předpisů ani z judikatury, pak ale nelze dovodit ani snížení nároku, který bez aplikace Smlouvy existuje podle českých právních předpisů. Stěžovatelka vyjádřila podiv nad tím, že žalovaná nerespektuje desítky let starou zásadu nepoškodit mezinárodní sociální smlouvou občany, jestliže by existoval nárok bez smlouvy jen podle vnitrostátních předpisů. Z ní vycházejí i nálezy Ústavního soudu, který nerozlišoval aplikaci čl. 20 a čl. 33 Smlouvy, ale konstatoval její diskriminační provádění. Uvedenou zásadu respektuje i česko-rakouská smlouva z roku 2001, v níž se ovšem na rozdíl od tvrzení žalované nejedná o kompenzaci kurzových rozdílů, nýbrž o kompenzaci případů, kdy by se český důchod se započítanou dobou rakouského zaměstnání podle

českých předpisů platných do 30. 4. 1990 byl vyšší než důchod (úhrn důchodů) vyměřený podle této smlouvy. Na závěr stěžovatelka uvedla, že trestat občany za pozdější změnu bydliště je zcela v rozporu jak se zdravým rozumem, tak s principy EU i pravidly obecně chápané spravedlnosti.

Ze správního spisu Nejvyšší správní soud zjistil následující skutečnosti:

Rozhodnutím Slovenské správy sociálného zabezpecenia ze dne 18. 7. 1991 byl stěžovatelce přiznán s účinností od 28. 4. 1991 invalidní důchod podle ustanovení § 29 zákona č. 100/1988 Sb.

Stěžovatelka byla v souvislosti se svou žádostí o převzetí výplaty invalidního důchodu žalovanou posouzena OSSZ ve Znojmě dne 22. 4. 1999. Z tohoto posudku vyplývá, že její zdravotní stav neodpovídal ani plné, ani částečné invaliditě a pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti byl OSSZ ve Znojmě stanoven na 30 % dle ustanovení kapitole IX oddílu A položky 1 písm. b) přílohy č. 2) vyhlášky, přičemž rozhodným zdravotním postižením byla shledána ischemická choroba srdeční, stav po infarktu myokardu. Následně byla žádost projednána na zasedání dávkové komise ministra práce a sociálních věcí dne 21. 6. 1999 a byla zamítnuta.

Ze záznamu o jednání dávkové komise ministra práce a sociálních věcí ze dne 28. 2. 2002 je patrno, že komise zamítla žádost stěžovatelky, neboť celý život pracovala na Slovensku.

Rozhodnutím ze dne 28. 3. 2002 ministr práce a sociálních věcí nevyhověl žádosti stěžovatelky ze dne 29. 12. 2001 o odstranění tvrdosti a neprominul tak podmínku čl. 33 Smlouvy.

Ze spisu vyplývá, že stěžovatelka se obrátila na MPSV dne 21. 2. 2008 sama a dopisem ze dne 20. 3. 2008 prostřednictvím občanského sdružení „Československo má vlast“ a stěžovala si na vyřízení své důchodové záležitosti. Poté se rovněž obrátila i na žalovanou, kterou požádala o „vyrovnání“ svého invalidního důchodu vypláceného slovenským nositelem pojištění. Žalovaná jí odpověděla dopisem ze dne 19. 5. 2008, č. j. 31-4006-19.5.2008/523, v němž jí vysvětlila, že výplata jejího důchodu by mohla být předána nositeli pojištění ČR pouze za předpokladu, že by jí byl důchod přiznán před rozdělením státu nositelem pojištění ČR, před rozdělením státu by se stěžovatelka přestěhovala na Slovensko a po rozdělení zase do ČR. Stěžovatelka však tuto podmínku nesplňovala. V témže duchu bylo stěžovatelce odpovězeno i ze strany MPSV s tím, že interní předpisy ministra práce a sociálních věcí, dle nichž lze mimořádně řešit důchodové záležitosti některých poživatelů slovenských důchodů, se vztahují jen na ty případy, v nichž došlo ke vzniku nároku na důchod až po 31. 12. 1992, což není případ stěžovatelky.

Stěžovatelka dne 26. 4. 2008 opětovně požádala o vyrovnání invalidního důchodu vypláceného ze SR. Přitom odkázala na nálezy Ústavního soudu. O této žádosti bylo rozhodnuto napadeným rozhodnutím přezkoumávaným v posuzované věci.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána osobou oprávněnou a je proti označenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu i řízení, jež jeho vydání předcházelo, v souladu s § 109 odst. 2 a 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s."), neshledal přitom vady, k nimž by musel podle § 109 odst. 3 s. ř. s. přihlédnout z úřední povinnosti; vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, dospěl k závěru, že kasační stížnost **není důvodná**.

Nejvyšší správní soud v prvé řadě pro úplnost připomíná, že prvotní rozsudek zrušil pro nepřezkoumatelnost [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], která spočívala především v nejasné argumentaci krajského soudu vzhledem k žalobním bodům a z níž nebylo patrno, jaký názor krajský soud ve vztahu ke stěžovatelkou vzneseným argumentům vlastně zaujal. Napadený rozsudek však již touto vadou netrpí a jsou v něm obsaženy v nutném rozsahu skutkové i právní úvahy, jejichž rámec v předchozím rozsudku vytyčil Nejvyšší správní soud.

Stěžovatelka namítla, že napadený rozsudek je nezákonný v důsledku nesprávného posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení [§103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Nejvyšší správní soud především obecně poznamenává, že nesprávné posouzení právní otázky může spočívat buď v tom, že soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis, než měl správně použít, a pro toto pochybení je výrok soudu v rozporu s příslušným ustanovením toho kterého právního předpisu, nebo v tom, že soudem byl sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci, nebo je sice učiněn správný právní závěr, ale v odůvodnění rozhodnutí je nesprávně prezentován.

Meritem posuzované věci je výklad čl. 33 Smlouvy, který upravuje přechodné ustanovení pro režim dalšího vyplácení československých důchodů přiznaných za trvání společného československého státu. Dikce tohoto ustanovení je následující: *„Důchody přiznané ode dne, který spadá do období před rozdělením České a Slovenské Federativní Republiky, nositeli zabezpečení České republiky nebo Slovenské republiky se nadále považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel zabezpečení byl nebo by byl příslušným k výplatě těchto důchodů ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky."* Ve správním ujednání ke Smlouvě (vyhl. pod č. 117/2002 Sb. m . s.), které blíže konkretizuje praxi uskutečňování Smlouvy, je uvedeno v čl. 22, že *„za nositele zabezpečení příslušného k výplatě důchodů občanů, kteří mají ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky trvalý pobyt na území České republiky, nebo Slovenské republiky, se ve smyslu článku 33 Smlouvy považuje nositel zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl občan trvalý pobyt ke dni rozdělení"*. K tomu je zapotřebí dále uvést, že čl. 33 (ve smyslu citovaného výkladu obsaženého ve Správním ujednání) zůstal i nadále v platnosti i po vstupu ČR do Evropské unie a je tedy i nadále aplikovatelný jako součást nařízení Rady (EHS) č. 1408/1971 [viz k tomu čl. 7 odst. 2 písm. c) spolu s ustanovením přílohy č. III písm. A bodu 9. tohoto nařízení, dále jen „Nařízení"]. Z toho vyplývá, že čl. 33 Smlouvy je základním zdrojem právní úpravy příslušnosti k výplatě československých důchodů přiznaných před 31. 12.

1992 a zároveň představuje i garanci právní jistoty poživatelů těchto dávek vzhledem k určení kompetentní instituce (nositele pojištění), který je povinen jim důchodovou dávku vyplácet. Samotnou aplikaci čl. 33 Smlouvy na důchodovou záležitost stěžovatelky konečně účastníci nezpochybňují, Nejvyšší správní soud však považoval za nutné ozřejmit na úvod své argumentace důvody aplikace předmětného ustanovení Smlouvy.

Ve vztahu k námitkám stěžovatelky je třeba podotknout, že Nejvyšší správní soud se zabýval obdobným případem, a to v rozsudku ze dne 5. 5. 2010, č. j. 3 Ads 20/2010 – 85, přístupný na www.nssoud.cz. V tomto rozsudku především potvrdil názor, s nímž souhlasí i stěžovatelka, že totiž nálezy Ústavního soudu II. ÚS 405/02, IV. ÚS 301/05 a Pl. ÚS 4/06 řešily odlišnou problematiku a závěry těchto nálezů na výklad čl. 33 Smlouvy přímo nedopadají. Konkrétně v tomto rozsudku dále uvedl, že „*Uzavřením Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení a působením čl. 33 se tedy na postavení poživatelů důchodů nic nezměnilo, k výplatě dávky byla nadále příslušná instituce, která ji přiznala a vzniklý nárok nebyl v důsledku rozdělení federace nijak krácen. Jestliže Slovenská republika převzala závazky v těch případech, kdy její instituce sociálního zabezpečení již dávky vyplácela v okamžiku rozdělení a obdobně postupovala i Česká republika, pak se dle názoru Nejvyššího správního soudu jednalo o rozumný přístup, který co nejvíce šetřil princip právní jistoty a princip zachování nabytých práv poživatelů důchodů*“. K otázce nároku na vyrovnávací příspěvek ze systému českého důchodového pojištění pak Nejvyšší správní soud konstatoval, že „*...nárok stěžovatele na dávku z českého systému důchodového pojištění přitom nelze dovodit výkladem citovaného ustanovení čl. 33 Smlouvy či vnitrostátních předpisů ani s přihlédnutím k principu legitimního očekávání. ... Rovněž tak mohl jen stěží očekávat, že kdykoliv po rozpadu federace budou jeho již vypořádané důchodové nároky nějak upravovány podle místa aktuálního trvalého pobytu. Takováto zásada se v oblasti důchodového pojištění obecně neuplatňuje a ani z pohledu platné právní úpravy mu text výše citovaného ustanovení čl. 33 jakýkoliv důvod k podrobnému očekávání nedával*“.

Nejvyšší správní soud nemá důvod se odchýlit od těchto právních závěrů ani v posuzované věci. Stěžovatelce byl přiznán invalidní důchod 28. 4. 1991, a to Sociální správou sociálního zabezpečení Bratislava a tento důchod pobírala i ke dni rozdělení ČSFR. Po rozdělení společného státu se vrátila do České republiky, ale měla evidovaný trvalý pobyt na své stávající adrese až od 26. 5. 1997. Z titulu čl. 33 Smlouvy jí tedy nevznikl nárok na výplatu českého důchodu podle českých předpisů, nýbrž i nadále trval a trvá nárok na výplatu slovenského důchodu podle slovenských předpisů. Změna trvalého pobytu v roce 1997 již neměla na její důchodový nárok žádný vliv, protože rozhodnou skutečností bylo, že ke dni 31. 12. 1992 neměla trvalý pobyt na území České republiky, ale na Slovensku, a invalidní důchod jí přiznal slovenský nositel pojištění. Stěžovatelčina vize, podle níž by jí měl vzniknout nárok na český důchod od data přihlášení k trvalému pobytu v ČR, nemá oporu ani ve vnitrostátní úpravě důchodového pojištění, ani ve Smlouvě a ani v evropském právu. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že ustanovení čl. 33 Smlouvy bylo koncipováno jako ustanovení přechodné, které z povahy věci míří do minulosti a nevznikají podle něho žádné nové nároky pro futuro. Jako takové bylo též ponecháno v účinnosti jako součást citovaného nařízení po vstupu ČR do EU. Úvaha založená na klauzuli změny rozhodných skutečností (rebus sic stantibus), tj. v tomto případě trvalého pobytu na území jedné ze smluvních stran, s níž žádné z odkazovaných pramenů práva sociálního zabezpečení nepočítají, tedy není správná ani odůvodněná. Naopak, systém evropské koordinace sociálního zabezpečení migrujících pracovníků je založen na principu

aplikace jediného právního řádu (viz k tomu preambule a čl. 13 citovaného Nařízení). Stěžovatelkou namítaný čl. 50 citovaného Nařízení, z něhož per analogiam dovozuje oprávněnost svých požadavků vůči žalované, upravuje garanci minimální výše dávky, která se realizuje prostřednictvím tzv. doplatku vypláceného kompetentní institucí státu bydliště. O tuto situaci se však v posuzované věci nejedná, přičemž stěžovatelka to ani netvrdila.

Pokud stěžovatelka žádala opakovaně o odstranění tvrdosti podle čl. 26 Smlouvy a převzetí výplaty slovenského důchodu žalovanou, pak je zapotřebí uvést, že na odstranění tvrdosti neexistuje právní nárok a tato rozhodnutí ministra práce a sociálních věcí (příp. žalované či okresních správ sociálního zabezpečení, je-li na ně taková kompetence delegována) nejsou přezkoumatelná ve správním soudnictví (§ 106 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Proto se Nejvyšší správní soud blíže nevyjadřoval k námitkám, které stěžovatelka směřovala vůči zamítnutí své žádosti o odstranění tvrdosti, ani k úvahám o počtu možných obdobných případů „slovenských důchodců“, na něž má podle stěžovatelky čl. 33 Smlouvy nepříznivý dopad, protože pro posouzení zákonnosti napadeného rozsudku nejsou tyto námitky relevantní.

Nejvyšší správní soud se tedy ztotožnil s rozhodovacími důvody napadeného rozsudku a v podstatné části dal stejně jako krajský soud za pravdu argumentaci žalované. Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatelky zamítl jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 in fine s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které mu vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nelze náhradu nákladů řízení v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 4. srpna 2010

JUDr. Petr Průcha
předseda

senátu